

МАЇК
ЇОГАНСЕН
Поезії

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2023

Кроковоеє коло

ПОРА

Робітникамі Заходу.

Віє з поля холодним словом.
По сухій стерні
Ходить Жовтень.
Поля сповнені кров'ю.
Уродили хліб — не тобі...
По сухій землі
Ходить Жовтень.

Син у колиці
ві сні.
Люлі, люлі — не спи!
Родився рабом:
Роби...
Чи довго ж?

Птиці в колиці
ві сні.
Знаєш кубельце в рушниці,
Пам'ятаєш, як кулі гули,
Гей добрі залізні птиці
І сплять усі п'ять у кублі.

Ось сина повісять на дубі
З такою ж птицею в грудях.
Люлі, люлі — на дубі
— В грудях —

Годі!
Добре рушницю набий,
Цілуй сина,
Виходь і бий
В спину!

ПАВЗА

По Україні — сніги.
Померли озера,
Хуга кахикає —
Й никає й никає
В снігах.
Хмар осипаються крила,
Падають зграї безсило.
Укривають озера і землю
Сухітні пера снігів...

Я знаю: знову буде тебе розіп'ято,
Червоне серце —
Серед неба у хмарах,
І кров'ю сходу
Обіллеш білі гони на всесвіт.

В борні проти цілого світу і я загину з тобою
(Чимала втіха
Для тебе!) —
Але зараз
Дихають сонно степи,
Тихо
Перед останнім боєм —
Спи, моя серце-країно...
По Україні — сніги!

...Не згадають імення в сумній панихиді
Попи ні живої, ні мертвої церкви,
Задзвенять сльозою в залізі й міді,
Не умруть в робочому серці
Ті, що вмерли під Перекопом
Ті, що хорі, голодні й голі:
Руками брали окови,
Пазурами видерли волю...

КРОКОВЕЄ КОЛО

Задощив, закрутив, закурився
І пішло дорогами в дощ
Пересохлі жовті уривки
Полохливе, послужливе клоччя

Й серед сірого-сивого голо
У безмежній пустій порожнечі
Позначилось Кроковее Коло
І вийшло з туману по плечі

Й мої дні і наші тижні
Зібгало в залізну раду
І ринули іскри рижі
В неосяжне сиве свічадо.

ВЕЧІР

Заснув — і прокинувся в морі
Засинало в білих пісках
І дививсь і куняв хворий
З рукою на сивих очах

Як піною плечі вкрило
Як хвилі лоскочуть руді
Не вчувся старечим тілом
Хитнувся — і зник у воді.

Як дихає ніжно і легко і тихо обличчя...
— По галяві сонній без краю блукають коліна,
Коли біля тебе лежить твоя річка
І хилить і хилить углиб сумирної хвилі.

Заснуло у синяві місяця блідеє личко
І в піні і в вітрі без краю лине і лине...
— Коли біля тебе лежить твоя річка,
Забуваєш сніги, що обличчя стиглими хвилями
вкрили

Як птиця зімою, ховаєш чоло під крила,
Кострубаті крила, що їх рясно посічено днями,
Коли біля тебе лежить твоя річка...
— Випростуєш крила і знаєш, що день не устане,
Коли не полинеш до його з останньої крепкої сили.

РЕАКЦІЯ

Подивись: старий шкандибає нездужий
Старий замітає вулицю
Старий такий убогий
Сивий старий.

Вимітає воду з калюжі
Старий підсліпа щулиться
Старий замітає вулицю
Сивий старий.

Розганяє листя розгулюється
Мете, замітає вулицю
Замітає, гонить колом
Никає білий по вулиці
Росчиняє двері ростулює
Задубілі зіниці вулиці
— Викидає місто в поле.

Ні води
 Ні листів
 Ні сліпця
Ні дерев
 Ні долин
 Ні гір

Видер очі з лица
Скаженілий залізний звір.
Вохка долина й молоді дуби
Люцерна сповила узлісся
І далі ліс і ліс і ліс
У спомини, у курщину, в полісся.

Насторожилися старі товариші
В сподіванці найвній і глибокій
Мовчать кущі.
Пахне кора. Пряде сторожкий спокій.

Де я тепер, де очі, де слова
— Ріка летить вгорі над головою
Долиною спішить, спіткається трава
І ось уже пливе по-над рікою.

І натякає тиша: повернись,
Це-ж я твоя сестра, сестра твоя ліщина
Зо мною сплять брати твої дуби
Вернись
Ти переміг, мій сину:

— Радісні рельси пропалили ліс.

І ЩЕ ОДНА НІЧ

Моєму батькові

I.

Я творю уночі — стомлений — коли усе спить.
Усе спить... і багато вмерло.
Запаляю цигарку, встаю — і дивлюсь у ніч.
Що то в шелесті листя шумить?..
То старий знайомий — море.
То його обличчя,
Сиве й суворе — дивиться на сина,
І роса спадає на мою
Руку, що чужа лежить, чи хора.
Так, воно сине
І кличе,
І кличе мене до себе.
Але ніч чорна — і багато вмерло
І лежить на цвинтарі ночі.
Так, багато вмерло
(Тільки листя шумує в небі).

II.

Ти не прийдеш, не прийдеш ніколи,
Не розчиниш тихенько дверей
Не почую милого голоса,
Не візьму руки твоєї.

І коли-б чекав до півночі,
Не побачу тебе уві сні.
Тільки листя в небі сокоче,
Мов в огні:
Він не прийде —
Іди!..

III.

Дитячі роки. Весна.
В батька немає грошей.
Вночі немає сна:
Одягти, узутти, дати їсти...
Холодно,
Нехороший сон.
Вночі сміється й белькоче листя,
Воно — як забутий стогін.

IV.

Залетіли з Німеччини буки,
Вкорінились у вільній землі,
Простяглися могутнії руки
І на захід, на захід пішли.

Повернімось, вернімось додому
Міліонами буйного зілля,
Прогуркочемо буковим громом,
Проллемось молодим водопіллям.

Й на землі Лібкнехта й Маркса
Вкорінимо рудеє знам'я,
Й боягузів з самого Марса
Примусимо йти за нами...

V.

Я творю уночі — стомлений — коли усе спить.
Усе спить... і багато вмерло.
Запалюю цигарку, встаю — і дивлюсь у ніч:
Холодне і чисте,
Як перла
Вночі шелестить листя...

Тінь на стінці
— Китаєць
Бачиш?
Сів на скриньці
Хитається,
Значить голодний...
Гей здоров,
Здоров був китаїче!
— Захолов.

Ох який-же ти тепленький зайчик
А чи бувають зайчики холодні
— Бувають,
Коли плачуть.
(По стінці никає,
Хитається голодний китаєць)
Уві сні застогне зайчик
— Руки холодні...

Годі, дитино.
Не може так бути
Ждати не довго
Все-ж таки
У нас уже жовтень
А у всесвіті
Ще тільки лютий.

ДОЩ
Моїй Латвії

Чуєте: дощ
Де як у гай тіки
 Через вулиці
 Веселі зайчики
Сtribали й шулились
 І щиро співали півні
 Сонцеві світлу дорогу
 — Зливи й заливи
Нема, нема, нема нікого
 Тіки дощ
 державний дощ
 дощ
 Один керує на всесвіт.

...Дні сховались під стріхи...
 Станув час
 Забігли вікна
 За стіну
 дощ
 — довгий державний дощ...

О сива країно моя,
 Загорнулась в свитину
 І мокнеш
Полями, містами, усюди
Це-ж ти, це-ж ти стоїш, дитино!
 (Дрижиш і ковтаєш дощ)
 Wadsi sirsnin!
Ходімо з нами скорій, зігрійся гарненько
 Ось рука моя й серце — іди-ж
Моя маленька країно!

СВІТАНОК

Захолола жахом зоря
Над лісом
(Давно вже помер місяць),
Червоне бадилля на сході кричить,
Угору лізе вогневий буряк,
Видирається вище і вище і вище,
Ударив, свиснув, розсипався іскрами
— Ранок.

Як дихає ніжно і легко і тихо обличчя..
— По галяві сонній без краю блукають коліна.
Коли біля тебе лежить твоя річка
і хилить і хилить углиб сумирної хвилі.

Заснуло у синяві місяця блідее личко
І в піні і в вітрі без краю лине і лине..
— Коли біля тебе лежить твоя річка,
Забуваєш сніги, що обличчя стиглими слізьми укрили.

Як птиця зімою, ховаєш чоло під крила.
Кострубаті крила, що їх рясно посічено днями
Коли біля тебе лежить твоя річка..
— Випростуєш крила і знаєш, що день не устане
Коли не полинеш до його з останньої крепкої сили.

ХМАРКУ НА ЗАХІД

...І знову хмарам вітер сниться,
І тихо спіють в ясноокеані
Водою вільною вагітні вівці,
І сплять і марять, поки час настане.

Мої отари, мрій грозових повні.
Ідіть на захід над міста одвічні,
Несіть поволі, тихо, в своїй вохкій вовні,
Тихо несіть насіння блискавичне.

І всю росу, що випала на чоло,
І всю росу, що попалила вії,
І всю росу, що виплакало поле,
Зберіть поволі, тихо, поки час наспіє.

І коли світ останню кров ростопить.
Коли на площах падатимуть діти,
Як громова гармата вдарте по Європі,
Іспеліть у корінь паразитів
І в океан знесіть золу в останньому потоці.

ДЕНЬ

Припав до хмар і пив і пив,
І одірвався і зітхнув,
І свінув Див і день
Озвався в дубі.

І кинувсь знову й плив і плив,
Латаття листя лілій
Летіли в синій глибині
І тали в сивій хвилі.

Аж поки світ вечірніх злив
Пролявся з сонця дуба.
І знову пив і пив і пив,
І танув день і далі плив
До згуби.

ТРАКТОВКА БАНАЛІ

Серце, ти — мій лісочок
(Твоє личко в моїх долонях).
Крізь дерево світять очі,
Крізь пальці синіє сонце.

Піду полем весело далі
(Коло шиї твої рученята),
Небо цілують і міцно його обійняли
Рукавами сорочки зімнятої.

І коли припаду до криниці
(На вустах вохкий спомин),
Зітхне вода, як птиця,
Одведе вуста непритомні.

САНТИМЕНТИ

Мойй річці

Серце, ти — мій ліхтарик
(Заглядаю в заплакані дверця).
Ти — мій злиденний дзиґарик:
Так...

Так...

Так...

Так, каже серце.

Утішся,
Серце моє ти хоре,
Не плач, будь ласка,
Заспівай вечірньої пісні,
Зазирни, як зоряна люстра,
Глибоко в заснулеє море,
У темне дно козацької казки.
Так...

Так...

Так...

Так, кажуть вуста.

І знову сльози невпинні
По запланій люстерці...
Мій бідний годинник!
Так..

Так...

Так, каже серце

ЗМІСТ

КРОКОВЕЄ КОЛО.	3
Пора	5
Павза	6
Кроковее коло.	7
Вечір	8
Як дихає ніжно і легко і тихо обличчя...	9
Реакція	10
І ще одна ніч.	12
«Тінь на стінці...»	14
Дощ	15
Світанок	16
Хмарку на захід.	17
День.	18
Трактовка баналі	19
Сантименти	20
Ніч	21
У бій	22
Революція	23
ХМАР РУЇНИ.	27
І птиці летять	29
Непереможні хмари-гори...	30
Іще раз	31
І хвилі в літеплі...	32
Пісня	33
У дахів іржавім колоссю...	34
Поля синіють вечорами...	35
Дими махорки.	36
Гусій ранок пав на місто синє...	37
Травень.	38
Місяць	39

Посуха	40
Не віримо в Бога...	41
Рондель.	42
Остання гать.	43
Вже птиці летять...	44
СКОРО FORTE	45
Скоро forte.	47
Ви, що, не знаючи мети...	48
В грому гармат і співах криці...	49
...І спить вівсяна осінь...	50
Варіант	51
Голод	52
По-над північчю сивий вітер...	54
КОМУНА	55
І знову йду...	57
Углиб, у груди...	58
Весна	59
То було не геройство білих...	60
Потяг урізавсь у сніг...	61
Як покину тебе, цигарко...	62
Завтра знов до варстату...	63
Історія річей.	64
Пісня	65
Дві тисячі літ були-б ви богом...	66
Комуна	67
ПРОЛОГ ДО КОМУНИ	75
Пролог до Комуни	77
Боротьба	78
Вересень	79
ІІІ Інтернаціонал	80
Товариш	81

ЯСЕН	83
ПРОКЛЯМАЦІЇ	85
На вулиці шукаю сутінь...	85
То город-дощ, холодний і зелений...	86
Колись рушниці калиновим соком...	87
Я — це ти...	88
Потяг вривавсь в сніг...	89
БАЛЯДИ	92
У ліжку нидіє боєць...	92
Не падав сніг, а сонце стигло...	93
Цвіли суниці з-під листків...	94
Плесо спить	96
Темні вулиці вкрились насінням...	97
На майдані куриться мітинг...	98
ЗІЛЛЯ.	99
Вересня день мов меч...	99
Ось іду по рейці і хитаюсь...	100
Старий шкандибає недужий...	101
Лежать, лежать сніги...	102
І ринула лісів весела хвиля...	104
Степами має сива борода...	105
Вночі дзвенить комар...	106
Таємний талалай...	107
З очей спадає денний груз...	108
Чи стемніли вулиці, чи я іду сам...	109
Овес росте край неба у пісках...	110
Гей довго жити ще мені на світі...	111
ЛЮБОВ	112
В березні міліціонер свистав...	112
Як тане трава...	114
Ах дерево у пам'яті глухій...	115
Як ми з нею луками ішли...	116

І співай тепер, що не ця...	.117
Верніться!	.118
Впливає чапля з туманів...	.119
Ми родили з тобою стільки слів...	.120
Моє моєньке миле, ясне — мі...	.121
Ах життя моє дороге...	.122
БАЛЯДИ ПРО ВІЙНУ І ВІДБУДОВУ	.123
Крим	.125
Червона армія.	.126
Партизани	.127
З історії 45 дивізії.	.129
I. 400 полк	.130
II. 405 полк	.134
III. Комуністичний батальйон	.136
Отець	.142
Комчоти Макаров	.144
Внизу	.147
Баляда про одного із ста	.151
Рибалки	.156
З лісів ліса	.160
Порт радянський	.163
З КНИГИ «ПОЕЗІЇ»	.165
Станція	.167
Потяг уночі	.168
Грак-гуморист	.169
Краєвид на курорті	.170
Тихий бог	.171
Сивий ранок	.172
Травень	.173
Посуха	.174
Морозна осінь	.175
Заєць дитячий	.176

Вихідний день.177
Грайворін-песиміст178
За лінію лісів180
Чавун181
1905 рік.183
Весна в заводі184
Ліс.185